

putamus, quascumque alias commissiones de dictis Vicecamerariatus, & Gubernatoratus officii alias factas harum serie penitus revocantes.

Causas civiles & criminales cognoscendi.

§.2. Ac tibi omnes, & singulas causas commissas, ac negotia, per nos, nostraque in forma Brevis literas, sive alias commissiones quomodolibet in genere, vel in specie Gubernatori prædecessori tuo commissas, juxta illarum literarum commissionem, & tenorem prosequi. Ea in omnibus aliis, & singulis causis, etiam per nos, & venerabilem fratrem nostrum Raphaelem, Episcopum Ostien. Camerarium nostrum tamquam Vicecamerario commissis pro tempore, & committendis Auditoribus, Locatenentibus tuis, ac aliis de quibus tibi videbitur, vices tuas, etiam usque ad sententiam diffinitivam inclusive, & cum potestate exequendi, quotiens tibi placuerit, committendi. Ac tam per te ipsum, quam per tuos Auditores, seu Locatenentes, exercentes vices tuas in eisdem, & tam in civilibus, quam in criminalibus, & tam spiritualibus, quam temporalibus causis, & aliis quibuscumque negotiis, tam contra cives Romanos, quam forenses Ecclesiasticos, & Laicos, & Incolas, necnon Religiosos cujuscumque Ordinis, status, gradus, conditionis, seu dignitatis existant, active, & passive concernentibus, & tam in Palatio Apostolico, & in Burgo S. Petri, ac in Castro nostro S. Angeli, necnon in Capitolio, quam alibi.

Summarie & procedendi.

§.3. Et ad reprimeendum litium anfractus, necnon partium litigantium expensas, indemnitates, & dispendiis parcendum, in causis, & negotiis hujusmodi procedendi, etiam nullo penitus juris ordine, seu dictæ Camera, & Curie Romanæ stylo, vel consuetudine servatis, sed sola facti veritate inspecta, de bono, & æquo, & pro contingentia rerum, & qualitate facti, quandocumque tibi visum fuerit, etiam de facto, manu Regia, ac velo lenato, etiam secundum voluntatem, & beneplacitum, & dispositionem tuam procedendi, & judicandi, & iudicandi.

Excommunicandi & archidicum seculari exercendi.

§.4. Necnon occasione coram te litigantium excommunicationes seu alias censuras, & poenas contra eos promulgandi, & relaxandi; & brachium etiam seculare exercendi etiam contra Romanos, & alios supradictos quacumque auctoritate, & dignitate fungentes; & generaliter omnia alia, & singula faciendi, dicendi, gerendi, procurandi, quæ in præmissis, & quæ ad officium ipsum de jure, vel consuetudine, aut alias quomodolibet pertinere dignoscuntur, & quæ nos ipsimet in omnibus, & singulis præmissis facere possumus, & omnia alia, & singula quæ Vicecamerarii, & Gubernatores qui pro tempore fuerunt, facere, mandare, ordinare, corrigere, exequi soliti sunt, faciendi, mandandi, ordinandi, disponendi.

Delinquent puniendi, punitivæ quoad alias in pen. ab eo ind.

§.5. Et contra quascumque prædictas personas etiam nulla præcedente infamia, nulloque processu inquirendi, easque corrigendi, castigandi, & etiam usque ad ul-

timum supplicium inclusive puniendi; ita quod quamprimum citationem contra aliquem Civem Romanum, vel alium quemcumque ex prædictis quomodolibet delinquentem, ac ejus comum factam, quoscumque alios Judices prævenisse censaris, ita quod alii nullatenus contra eundem ut supra citatum quomodolibet procedere possint; nec etiam per eos super poenis contra deferentes arma, & alios delinquentes per te indictis, vel comminatis post illarum incursum possit intromitti, sed absolutio, vel condemnatio, aut remissio dumtaxat ad te pertineant.

Domique citandi.

§.6. Necnon delinquentes quoscumque citandi, & citari faciendi etiam pro prima vice, ad domum solitæ habitationis eorum, quæ citatio perinde valeat, ac si fuissent personaliter apprehensi.

Poenas augendi & minnendi.

§.7. Ipsosque delinquentes, vel rebelles aut inobedientes pecuniarum, ac privationis officiorum, & aliis de quibus tibi videbitur, & placuerit poenis condemnandi, multandi, & poenas ipsas tam a jure communi, quam ex Statuto, vel consuetudine, aut alias quomodolibet impositas, & tam corporis afflictivas usque ad ultimum supplicium inclusive, quam pecuniaris pro modo culpa qualitateque delicti, causæ, loci, & personæ augendi, & minuendi.

Statutis derogandi.

§.8. Statutis Urbis totiens quotiens tibi videbitur, & placebit derogandi.

Edicta proponendi.

§.9. Edictaque, ac decreta, proclamata, seu bannimenta, & statuta quotiens tibi placuerit, & sub quibuscumque poenis, ac contra quoscumque faciendi; & quacumque alia per quoscumque etiam per nos editas, & edenda, interpretandi, mutandi, & alterandi pro bono pacis, & utilitate subditorum, & correctione delictorum, ac inductione bonorum morum plenam, liberam, & omnimodam auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus facultatem.

Nullitates in hac Curia non attendende.

§.10. Statuentes, processus tuos, vel Auditorum, seu Locatenentium tuorum in causis præmissis, vel sententiis ferendis, ob juris ordinem, telamque judicariam, dictæque Camera, & Romanæ Curie styli, vel consuetudinem, illis non servatis per viam nullitatis, vel alias quomodolibet impugnari, seu revocari non posse.

Appellatio quando danda.

§.11. Nec a processibus, & sententiis hujusmodi in causis civilibus usque ad summam decem ducatorum auri, & in causis criminalibus, & mercedum nullatenus per aliquem appellari, vel reclamari posse.

Causæ non advocande.

§.12. Nec causæ a te, vel Locatenentibus, seu Auditoribus tuis avocari possint, nisi motu proprio nostro, & te prius accersito, & audito.

Officiales omnes ei parcentes.

§.13. Mandantes præfato Camerario nostro, necnon dilectis filiis Prælati, Præfidentibus, & Clericis Camera prædictæ, Urbis Senatori, & Conservatoribus, & aliis ad quos spectat, & pertinet, ac spectare, & pertinere poterit quomodolibet in futurum, ut te ad dictum officium ejusque liberum, ut præmittitur, exercitium, nec

nec

necnon honores, onera, & emolumenta hujusmodi recipiant, & admittant, ac in omnibus, quæ ad officium ipsum pertinent, tibi veluti Personæ nostræ propriæ efficaciter pareant, obediant, & intendant.

Sindicatui stare non tenetur.

§.14. Volentes pariter, & statuentes, ac de Apostolica potestatis plenitudine decernentes, quod in iis quæ per te, vel alium, seu alios per te deputandos, & subdelegandos tuo nomine in officio hujusmodi gerentur ab aliquo, cujuscumque conditionis seu auctoritatis existat, ullo umquam tempore, ullave occasione, vel causa molestari, aut quomodolibet inquietari non valeas, nec tu, aut ipsi de præmissis ullo umquam tempore rationem reddere, aut sindicatui stare tenearis.

Irregularitatem non incurrit.

§.15. Et quod officium hujusmodi, per te vel alios exercendo, & per quascumque captionem, detentionem, seu torturam, quorumcumque Clericorum, vel privilegiorum, contra quos etiam nulla præcesserit infamia, sed sola iudicia, nullas censuras vel poenas per comminationem, commisionem, vel impositionem poenæ corporalis, mutilationis membrorum, aut capitalis, ubi etiam sanguinis effusio fuerit facienda, vel fieri contigerit, aut si fortuito, vel alias quavis causa occurreret, vel in tortura seu punitione per te, vel de mandato tuo facienda, aliqua membra mutilari, aut aliquid ex hac luce migrare, seu sanguinis effusionem fieri, ullam propterea irregularitatis, vel infamiae maculam, sive notam tu, & tui prædicti non incurrant, nec incurrere valeant, sed perinde sit, ac si talia comminatus non fuisses, vel imposuisses, aut talibus non interfuisses, ac tui Auditores, & mandatarii non interfuissent.

Decretum irritans.

§.16. Ac sic per quoscumque reputari, tractari, & iudicari debere, decernentes ex nunc irritum, & inane quicquid secus super præmissis, omnibus & singulis a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Omnes exequutores ejus mandata exequantur.

§.17. Volumus etiam certis bonis respectibus moti, & ita sub excommunicationis poenæ latæ sententiæ mandamus, quod Barifellus, & ceteri executores in causis criminalibus, in quibus venit mors inferenda, vel corporis poenæ, seu sanguinis imponenda, teneantur mandata tuorum Locatenentium, seu Auditorum, qui in dictis causis sententiam tulerint, de tuo tamen mandato, ac commissione facta, indilate exequi juxta illorum tenorem, quamvis per te ipsum manu propria non fuerint subscripta.

Hæc Bulla capit præsentia & futura.

§.18. Mandantes ulterius omnia & singula præmissa in omnibus, & singulis causis & negotiis, tam pendentibus præteritis, præsentibus, quam futuris locum sibi vindicare, & effectum suum sortiri.

Contraria non obstant. Hæc ratio fideliter officium exercendi.

§.19. Non obstantibus &c.

§.20. Tu igitur officium ipsum sic sollicite, fideliter, & prudenter studeas exercere, ut tua possit apud nos fidelitas, & prudentia non immerito commendari, & ad majora tibi committenda promptius invitetur.

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo decimoquarto, quarto Kal. Julii, Pontificatus nostri Anno secundo.

X.

Declarationes quorundam dubiorum, super prima, & secunda Regula Sororum seu Monialium S. Claræ, & licentia duplici Officio celebrandi Festa B. Agnetis, & undecim millium Virginum.

Primam Regulam traditam a B. Francisco, confirmavit Innoc. IV. ut sup. in Const. IV. Tom. III. Par. I. pag. 305. Et secundam Regulam, vel potius primam mitigatam edidit Urb. IV. Const. XXI. ibid. pag. 417. aliasque declarationes edidit Eug. IV. Con. XXXVII. sup. fol. 57.

LEO PAPA X.

Dilectis in Christo filiabus universis Abbatissis, & Monialibus, ac Conventibus Monasteriorum quorumcumque Ordinum S. Claræ sub perpetua Clausura, ac regimine Fratrum Minorum de Observantia Altissimi famulantibus. Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Um (sicut nobis nuper exponi fecistis) in Regula S. Claræ, sub qua, & suavis Religionis jugo, ac cura Fratrum Minorum de Observantia nuncupatorum, gratum Domino redditus famulatum, & Divinis beneplacitis insilitis, nonnulla contineantur, quæ mentibus vestris dubia existunt, & declaratione Apostolica indigere noscuntur: nobis propterea humiliter supplicari fecistis, ut circa hujusmodi Regule Observantiam, sine aliqua hesitatione, ac mentium, & conscientiarum vestrarum perturbatione, & scrupulo, insistere possitis, quæ ambigua sunt per nostræ declarationis ministerium vobis plana, & aperta reddere, de benignitate Apostolica dignaremur.

Moniales aliquas dubitationes habebant sup. Regula, & supplicantes pro declaratione.

§.1. Et sicut eadem expositio subiungebat, circa observantiam Divini Officii ex prima Regula B. Claræ contineatur, quod Sorores literatæ faciant Divinum Officium secundum consuetudinem Fratrum Minorum, legendo sine cantu, & quæ literas nesciunt, dicant Pater noster, & pro Defunctis dicant etiam in Vesperis septem Pater noster, & Requiem æternam; Pro Matutino xii. Et Sorores literatæ teneantur dicere Officium Mortuorum, & ex secunda Regula Ordinis S. Claræ hujusmodi per fel. rec. Urbanum Papam V. prædecessorem nostrum cum prima satis obscura videretur declarata, contineatur, quod de Divino Officio, tam in die, quam in nocte, Domino pervolvendo, taliter observetur, videlicet, quod hæc, quæ legere, & canere noverint, secundum consuetudinem Ordinis Fratrum Minorum Divinum Officium debeant celebrare, illiteratæ vero dicant Pater noster, & pro Defunctis dicant vii. Pater noster, cum requiem æternam, pro

Prima dubitatio circa recitationem divini Officii.

Matutino xii. Pater noster, tempore quo Sorores literate faciunt Officium Mortuorum. Et quia etiam ex declaratione per Urbanum Prædecessorem huiusmodi facta, ut præfertur, mentibus vestris adhuc plene satisfactum non est, cum tam ex prima quam secunda Regula huiusmodi Sorores literate teneantur dicere Officium Mortuorum, tamen circa Officium Mortuorum huiusmodi certam declarationem, an Vesperas, aut vigilia Mortuorum dicere in Choro semper, & quotidie debeatis cum Fratres Minores Officium Mortuorum huiusmodi, nisi temporibus ex Ordinario Romano, & eorum Constitutionibus statutis non persolvant, non habetis, propter quod in magna conscientiarum fluctuatione, & mentium vestrarum perturbatione existitis.

Secunda dubitatio super necessitate, quæ excuset a Choro.

§.2. Et insuper cum difficile semper sit esse in Choro in omnibus horis, & nunquam deficere, aliquando occupatione, satis levi, aliquando tædio, aliquando alia negligentia, & aliquando vos aliquam horam vobis eligatis per vos ipsas, aut cum socia horas huiusmodi persolvere, cumque multum difficile sit conscientis timoratis interpretari, quæ sit illa necessitas, quæ excuset a Choro, propterea utrum Monialis sana sub pœna peccati teneri sicut Fratres Ord. Minor., quorum ritui in Divinorum persolutione vestra vobis præcipit Regula conformari, quod satis declarasse videtur Urbanus prædecessor noster, ubi dicit Sorores illiteratas non teneri ad dicendum Pater noster pro mortuis, nisi eo tempore, quo in Choro Choristæ Officium faciunt Mortuorum, & verbum illud teneantur, dicimus referri ad obligationem vigiliarum, & vespereorum, prout in Breviario adnotatur, & non ad Pater noster, quæ illiteratis Sororibus pro tali suffragio per Regulam indicuntur.

Tertia dubitatio circa indulgentias.

§.3. Præterea cum asseratur pie memorie Innocentium PP. VIII., seu alium Romanum Pontificem prædecessorem nostrum, ad tollendos discursus Fratrum Ordinis huiusmodi, quod Fratres ipsi dicendo quinque Pater noster, cum Ave Maria coram Sacramento Altaris, infirmi in grabatis suis pro felici statu Sanctæ Matris Ecclesiæ dicendo, ut supra, habeant eandemmet indulgentiam, quæ est secunda die Augusti in Sancta Maria de Angelis, sive de Portiuncula apud Assisium, prout illa die a devotis populis lucrantur. Item, quod dicendo alia quinque Pater noster, & Ave Maria, cum Gloria Patri in fine cujlibet Pater noster, & ipsi Fratres stationes Urbis, subjungendo unum Pater noster, & Ave Maria pro intentione Domini concedentis. Et insuper pie memorie Pius II. etiam prædecessor noster, eisdem Fratribus Ultramontanis, ut Septem Psalmos Pœnitentiales dicendo cum Litanis, indulgentias Stationum Urbis haberent, & consequerentur indulgentiam, & ipsi Fratres toties quoties Coronam Domini Jesu Christi, & Virginis Mariæ dicerent, plenariam haberent indulgentiam, concessum fuisse asseratur.

Hic Pontifex eas explicat.

§.4. Quare, ut præmissa vobis ex officio Paternalis officii nostri, pro quiete conscientiarum vestrarum, ne contra conscientiam agendo, ad gehennam adi-

ficare videamini, plena, & aperta facere, atque declarare, & super officio huiusmodi persolvendo, quomodo vos habere debeatis, ac in facultatibus, quoad participationem gratiarum Fratribus Minoribus huiusmodi, sub quorum cura, & regimine vivitis concessarum, qualiter participetis, & in facultate absolutionis peccatorum vestrorum, quæ forma servanda sit, more pii Patris, & ex benignitate Apostolica, qua vos tamquam peculiare in Christo filias profecuti sumus, & profequimur, aperire, & discernere dignemur Nobis supplicare fecistis; Nos itaque præmissis, & infra scriptis supplicationibus paterna benevolentia annuentes, ac super præmissis omnibus, vobis taliter per nostræ declarationis oraculum providere, & sic plana facere volentes, & ei, cui jugiter inservitis cum conscientiarum, & mentium vestrarum quiete, & pace, gratum, & acceptum reddere valeatis famulatum; circa præmissa omnia, que habita matura deliberatione, omnibus prius diligenter præmeditatis, & consideratis, auctoritate Apostolica ex nostra scientia, & de Apostolica potestatis plenitudine, tenore præsentium duximus declarandum, & concedendum, ut sequitur.

Explicatio primæ dubitationis.

§.5. Primo videlicet quoad Officium Defunctorum, declaramus vos dumtaxat teneri sicut Fratres Ord. Minor., quorum ritui in Divinorum persolutione vestra vobis præcipit Regula conformari, quod satis declarasse videtur Urbanus prædecessor noster, ubi dicit Sorores illiteratas non teneri ad dicendum Pater noster pro mortuis, nisi eo tempore, quo in Choro Choristæ Officium faciunt Mortuorum, & verbum illud teneantur, dicimus referri ad obligationem vigiliarum, & vespereorum, prout in Breviario adnotatur, & non ad Pater noster, quæ illiteratis Sororibus pro tali suffragio per Regulam indicuntur.

Explicatio secundæ dubitationis.

§.6. Quo vero ad obligationem persolvendi Officium in Choro, decernimus etiam sanas non teneri semper Officium Divinum in Choro persolvere, humana considerata fragilitate, & sexus femine debilitate, quia difficulter conscientia timorata sciret discernere necessitatem excusantem: consideratis diversis, ac variis occupationibus & impedimentis, quæ superveniunt continue in administratione rei familiaris Monasteriorum vestrorum, attento, quod die nocteque bene, & solemniter, ac sine intermissione collegialiter in Choris vestris Officium Divinum persolvitur, & iuxta formam per Regulam vobis traditam, cum reverentia decantatur; exonerantes tamen conscientiam vestram, discretioni Abbatissarum pro tempore existentium committimus, ut quando, & quomodo, sive cum quibus sit hæc remissio, sive exemptio toleranda, solerter invigilent, & diligenter advertant, & prudenter concedant, ne sub colore pietatis, ex nimia indulgentia permittant in aliquam Sororum seu Monialium habitum generari Divinæ offensionis. Quantum vero attinet ad participationem in gratis Fratribus Minoribus,

XI.

Jurisdicção Ordinariorum Ecclesiasticorum, cognoscendi quascumque causas ad forum Ecclesiasticum spectantes in prima instantia, in omnes personas etiam exemptas, si Judices eis dati, sunt negligentes. Et innovatio Constitutionum editarum contra impediētes libertatem Ecclesiasticam.

Constitutiones alias editas contra impediētes libertatem Ecclesiasticam: vide in Innocentio III. Constit. LXXXV. Tom. III. Par. I. pag. 152. Honorio III. Constit. XLVIII. ibid. pag. 217. Bonifacio IX. Constit. VI. Tom. III. Par. II. pag. 385. Martino V. Constit. XXI. ibid. pag. 459. Circa vero jurisdictionem Ordinariorum: vide Conc. Trid. Sess. 7. cap. 14. Sess. 14. c. 4. & seq. Sess. 24. c. 20. Bullamque quotannis legi solitam in die Cæna Domini.

LEO EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Sacro approbante Concilio.

Regimini universalis Ecclesiæ disponente Domino presidentes, juxta Pastoralis officii debitum, libenter intendimus utilitatibus subditorum, ad conservandam libertatem Ecclesiasticam, & removenda scandala, ponendam concordiam, & nutriendam quietem inter Ecclesiarum Prælatos, & eorum subditos, propensius Apostolicæ sollicitudinis studium adhibemus, quo disensionem talium fore dispendiosam experimento comprobatur, necnon indulta pariter, & privilegia eisdem subditis ipsorum Prælatorum dispendium tam per Prædecessores nostros, quam Sedem Apostolicam concessa, ita libenter moderamur, ne exinde scandala procedant, neve ex eis ulli detur materia malignandi, & personæ Ecclesiasticæ a bono obedientiæ, necnon a divini perseverantia servitii nullatenus retrahantur.

Exordium.

Causa hujus Continet.

§.1. Sane nuper ad nostrum relatio fide digna perduxit auditum, quod Canonici Patriarchalium Metropolitanarum, & Cathedralium, & Collegiarum Ecclesiarum, & alii Clerici faculares plura præsumunt, quæ ipsis infamiam non parvam pariunt, & aliis inferunt læsionem, prætextu exemptionis, & libertatis a dicta Sede obtentæ, Ordinariorum correctiones & ordinationes subterfugunt, ac eorum forum, sive iudicium declinant; nonnulli etiam impunitatem suorum excessuum per privilegium exemptionis obtinere sperantes, excessus ipsos committere non verentur, quos nisi per exemptionem, qua gaudent, crederent se defendi, nullatenus fuissent commissuri. Hinc itaque accidit, ut propter eorum audaciam, qui prætextu privilegii exemptionis, impunitatem excessuum obtinere cõsidentes, nonnulla multoties committant enormia, per quæ plurimum diffamatur Ecclesiæ, & scandala gravia gerantur, potissime autem cum talia per eos, ad quorum eorum spectat correctio, incorrecta remaneant, seu illi ad quos spectat illa punire, negligunt.

§.2. Nos volentes in eo prætextu delicta

Licentia duplici ritu celebrandi festa B. Agnetis & undecim millium Virginum.

Causæ prædictarum declarationum.

Derogatio contrarietatum.

D. P. An. 3. die 29. Maii.

bus, sub quorum regimine vivitis, concessis, simili declaratione decernimus, tanto magis vobis esse concessas, quanto minor occasio datur discurrendi; quo fit, ut indulgentia S. Mariæ de Angelis, sive Portiunculæ in Assisio, secundi diei Augusti, & de quinque Pater noster cum Gloria Patri, coram Sacramento Altaris recitandis, & de Psalmis Pœnitentialibus pro Stationibus Urbis, quæ Fratribus dicuntur esse concessæ, ad vos extendimus, & vobis, prout eis suffragari volumus, & quatenus opus sit, de novo pro vestra, & eorumdem Fratrum consolatione concedimus. Insuper vero quantum ad facultatem absolutionis concernit, concedimus vobis, ut in omnibus solemnitatibus Domini Sabaoth, Virginis Mariæ, Omnium Sanctorum Patris vestri S. Francisci, ac Matris vestræ Sanctæ Claræ, Confessores vestri possint in absolutionibus vestrarum confessionum, eis de peccatis vestris factarum, vos plenarie absolvere, & pœnitentiam salutarem injungere: & quoties sacram sumitis Communionem, ea die plenariam indulgentiam consequi.

§.7. Præterea, quia accepimus, Abbatissas, & Moniales Parisiensis, & Albiensis Monasteriorum S. Claræ huiusmodi, ad Beatam Agnetem, & gloriosissimas undecim mille Virgines singularem genere devotionis affectum, eis nunc, & pro tempore existentibus, & quibusvis aliis Abbatissis, & Conventibus Monasteriorum dicti Ordinis S. Claræ hunc ritum observare volentibus, quodammodo in antea Beata Agnetis, & undecim millium Virginum huiusmodi festa perpetuis futuris temporibus sub ritu duplici majoris celebrare, libere, & licite possint, & valeant concedimus, pariterque indulgemus.

§.8. Præmissas autem declarationes, attestaciones, decreta, concessiones, & indulta vobis, & vestrum singulis perpetuo facimus, ut omni femota ambiguitate, & puriori conscientia sub suavi Religionis iugo, cui estis perpetuo addictæ, preces ad Dominum liberiori mente fundere, & perpetua pace, & spiritali consolatione gaudere possitis, sperantes eo acceptiores preces vestras apud eum, cui proprium est misereri semper, & parcere, futuras, quo omni soluto fluctuationis obstaculo, intentius illas persolvere, & pro nobis, & Sancta Romana universali Ecclesiæ, sedulius, & ferventius orare poteritis, prout vos, quas in visceribus charitatis habemus, & tamquam peculiare, ac dilectissimas in Christo filias paterna benevolentia, & cura amplectimur, facturas non dubitamus.

§.9. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Monasteriorum, & Ordinis prædictorum, &c.

Ceterum, quia difficile esset præsentem literas in singulis locis, & Monasteriis vestris, & alibi, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, sub Anno Piscatoris die 29. Maii 1515. Pont. nostri Anno tertio.

1515.
Judices exem-
ptorum dili-
genter causis
incumbant.

da remaneant impunita, morbo hujusmodi necessariam adhibere medelam, sacro approbante Concilio statuimus, ut de cetero illi, quibus exemptorum correctio & punitio a dicta Sede demandata est, circa illam vigilantiter intendant, & diligenter officii sibi commissi debitum exequantur; & quamprimum eis exemptos ipsos deliquisse legitime constiterit, ita eosdem exemptos delinquentes puniant, quod iidem exempti metu poena a suis arceantur insolentis, & alii eorum exemplo perterriti, proflire ad similia merito perhorrescant.

Alioquin Ordinarium in eis procedant.

§.3. Et si circa hoc negligentes fuerint, Dioecesani, & alii locorum Ordinarii, eosdem, quibus exemptorum correctio hujusmodi commissa est, personaliter, si illorum copia, & notitia haberi poterit, alioquin, vel si nullus in partibus exemptorum ipsorum certus iudex fuerit, eos quorum sua in praemissis interesse putaverint, per edictum publicum Cathedralium, seu aliarum Ecclesiarum locorum, in quibus exemptorum iudices hujusmodi residere, seu nullis eorumdem exemptorum iudicibus existentibus, ipsos exemptos deliquisse contigerit, valvis affigendum, moneant, ut ipsi tales exemptos delinquentes, & criminosos puniant, & castigent infra competentem terminum, monentium ipsorum arbitrio moderandum. Et si ipsi moniti in hoc negligentes fuerint, & id adimplere neglexerint, seu recusaverint, tunc in eo in quo deliquerint puniantur, cognitione hujusmodi ea vice sint privati, & se non intromittant ullatenus de eisdem sed Dioecesani, & alii locorum Ordinarii hujusmodi, contra tales exemptos delinquentes, & criminosos, auctoritate nostra, ad inquisitionem, vel per accusationem, sive aliquibus tormentis, procedere & testes per se ipsos examinare possint; ac processum ipsum, quem ratione solemnitatis juris, praeterquam ratione citationis omisit, dummodo delictum alias rite probatum fuerit, nullum allegari vel dici posse prohibemus, sed per eos habitum, clausum, & eorum sigillo munitum, ad Sedis Apostolicae examen, ipsorum exemptorum delinquentium expensis, etiam in ipso processu factis, ad quarum solutionem Ordinarii ipsi possint eosdem inquisitos, & accusatos compellere, per proprium, vel alium nuntium quantocitius destinare procurent apud eandem Sedem per Romanum Pontificem, vel alium, cui duxerit committendum, diligenter examinandum, & ita culpabiles repertos quod ad condemnationem, vel propter sufficientia indicia, propter quae ad torturam pro veritate exquirenda procedi valeat, ad ipsos Dioecesanos, seu Ordinarios per eos auctoritate nostra in causa inquisitionis, seu accusationis, ulterius legitime procedendum, & causam ipsam, prout iustum fuerit, terminandam remittendum.

Protonotarii Apostolici, & alii Sedis Apostolicae Officiales actu

benda noscitur institutum, ad Pronotarium officium assumpti, habitum & rochetum deferentes; & alii nostri, & dictae Sedis Officiales actu sua officia exercentes, tam in civilibus, quam in criminalibus, ab omni Ordinariorum jurisdictione sint exempti. Alii vero Notarii habitum Pronotariatus non deferentes, nisi illum infra trimestre, post praesentium publicationem assumpserint, & ipsi ac alii in posterum assumendi, habitum, & rochetum hujusmodi continue non gestantes, atque alii nostri, & dictae Sedis Officiales officia sua actu non exercentes, tam in criminalibus, quam in civilibus, ratione causae summam XXV. ducatorum auri de Camera non excedentes dumtaxat, eorumdem Dioecesanorum, & Ordinariorum jurisdictioni subiaceant. In civilibus vero causis summam hujusmodi excedentibus, plena gaudeant exemptione, & a dictionum Dioecesanorum, & Ordinariorum jurisdictione penitus sint exempti.

servientes ex-
cepti sunt a
jurisdictione
Ordinariorum.

§.5. Dignum quoque & etiam congruum arbitantes, quod ex S. R. E. Cardinalium familiaribus illi dumtaxat privilegio exemptionis gaudeant, qui actu domestici, & continui sunt commensales, vel ab eisdem Cardinalibus ad ipsorum exequenda negotia missi, vel qui recreationis causa ad tempus a Romana Curia absentes fuerint, ceteri vero etiam familiaritatis literas habentibus, quominus correctioni Dioecesanorum & Ordinariorum eorumdem subiaceant, familiaritatis hujusmodi privilegium nullatenus suffragetur.

Familiares Cardinalium sunt etiam exempti, si actu serviant.

Dioecesani semel in anno visitent Monasteria Monialium.

§.6. Et cum eisdem Dioecesanis, ut Monasteria Monialium Sedi Apostolicae immediate subiecta, in eorum Dioecesis consistantia, semel in anno visitare possint, per Constitutionem in Concilio Viennen. editam, quae incipit, Attendentes, plena fuerit data facultas, illam innovamus, ac exemptionibus, & privilegiis quibuscumque non obstantibus, districte servari praecipimus & mandamus. Per praemissa quoque eisdem Dioecesanis, & Ordinariis, casibus quibus in exemptos a jure jurisdictionis concessa est, nullatenus praedictum generetur.

Exemptiones irrationabiles damnantur.

§.7. Exemptiones autem de cetero absque rationabili causa, & quorum interest minime citatis, pro tempore concessas, nullius roboris vel momenti esse decernimus.

Causae in prima instantia coram Ordinario cognoscantur.

§.8. Et cum Ecclesiasticus ordo confundatur, si sua unicuique jurisdictione non servetur, Ordinariorum jurisdictioni (quantum cum Deo possumus) favere, ac litibus finem celeriter imponi, & litigantium immoderatis sumptibus, & expensis parcifragentes, Statuimus, & ordinamus, quod singulae causae, tam spirituales, quam civiles & mixtae, ac forum Ecclesiasticum quomodolibet concernentes, & beneficiales (dummodo beneficia ipsa generaliter reservata non fuerint, & ipsorum singulorum beneficiorum fructus, redditus, & proventus, XXIV. ducatorum auri de Camera, secundum communem aestimatio-

libertatem Ecclesiasticam. Ideo concilium. Tr. d. s. ff. 25. cap. 20.

tionem valorem annum non excedant) in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus coram Ordinariis locorum dumtaxat cognosci, & terminari; ita, quod nulli ante definitivam sententiam liceat appellare, nec appellatio si fuerit emissa ullatenus admitti, nisi ab interlocutoria, quae vim habeat definitivae, vel a gravamine minime concernente negotium principale, quod appellationem a definitiva sententia reparari non possit, nisi alter colligantium adversarii sui potentiam merito perhorrescens, seu alio probabili, & honesta causa aliter quam per proprium juramentum saltem semiple-ne probata, coram Ordinario non audeat litigare. Eo enim casu, causa pia, etiam appellationum, in dicta Curia, etiam in prima instantia, committi & cognosci & terminari possint. Alioquin appellationes, & illarum, etiam aliarum, causarum hujusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde secutum fuerit, nullius sint roboris vel momenti.

Judices non doctores judicent cum voto Assessoris.

Impedientes jurisdictionem Ecclesiasticam poenis subiacent.

§.9. Judices autem, & Conservatores a Sede Apostolica deputati, si in altero iurium graduati non fuerint, Assessorem partibus non suspectum, ab ipsis partibus, vel earum altera requisiti, assumere, & secundum ejus relationem judicare teneantur.

§.10. Et quia saepius & multiplici relatione percipimus, quamplurimas Ecclesias, & illis praesidentes Episcopos, tam citra quam ultra montes, vexari in eorum jurisdictionibus, juribus, & dominiis, ac turbari a domicellis, Principibus, & nobilibus eorumdem, qui sub colore jurisdictionis habere conungunt, nullo privilegio Apostolico suffulti, sine Ordinariorum collationibus, & literis, & absque aliquo saltem colorato titulo, beneficia non solum Clericis sed etiam Laicis conferre, Sacerdotes & Clericos delinquentes ad eorum libitum punire, decimas omnium rerum, ad quarum solutionem de jure tenentur, ac Cathedralium, & alia quae legis Dioecesanae, & jurisdictionis sunt, & ad ipsos Episcopos dumtaxat pertinent, temere auferre, fraudare, usurpare, seu ut praemissa sicut mandare, ac ipsa & fructus quoscumque ne a Civitatibus, Terris, & locis eorum extrahantur prohibere, feuda, possessiones, & praedia occupare, & indebite detinere, seu ad feuda & bona ipsarum Ecclesiarum eis concedendum, ac beneficia Ecclesiastica personis per eos nominatis conferendum, minis, & terroribus, ac aliis viis indirectis inducere, & compellere, & alia quamplurima damna, iacturas, injurias, Ecclesiis, & earum Praelatis, ac Clericis praefatis inferri, non modo permittere, sed etiam expresse mandare praesumunt.

Innovatio quarumcumque Constitutionum editarum contra impedientes

Nec non considerantes quantum ex eis tam nostro & Apostolicae Sedis honori, quam personarum Ecclesiasticarum quieto & prospero statui non sine dampnanda pernicie derogetur. Ac cupientes, eos quos ad observantiam jurium, virtutum praemia non inducunt, tam adjectarum exaggeratione poenarum, quam adiciendarum de novo formidine, a temerariis ausibus refranare, omnes & singulas constitutiones, quae super Decimarum solutione, & contra violatores, & raptos Ecclesiarum, & incendiarios, agrorum depopulatores, & tam S. R. E. Cardinales quam venerabiles fratres nostros Episcopos, & alias personas Ecclesiasticas, Saeulares & Regulares, capientes, & detinentes, & eorum jurisdictionem & jura quomodolibet indebite occupantes, aut eos in eorum jurisdictionis exercitio perturbantes, seu molestantes, eos quoque ad conferendum beneficia Ecclesiastica personis per eos nominatis, aut alias de illis pro eorum libito voluntatis disponendum, & feuda ac bona Ecclesiastica in emphyteusim concedendum, aut alias vendendum, temere compellentes; nec non statuta contra libertatem Ecclesiasticam facientes, & ad praemissa auxilium, consilium, vel favorem praestantes, haec nemanant, innovamus. Et cum eadem nedum juri contraria, sed etiam Ecclesiastica libertati opprobriosa sint quamplurimum & adversa, ut de officio nobis credito dignam Deo possumus reddere rationem, affectibus & monitis paternis, Imperatorem, Reges, Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & quoscumque alios alterius cujuscumque nobilitatis, praerogativa, potentiae, seu potestatis, excellentiae, vel dignitatis existentes, atente hortamur in Domino, eisdem in virtute sanctae obedientiae mandantes, ut ipsi constitutiones praedictas observent, & faciant a suis etiam subiectis inviolabiliter observari, quacumque consuetudine contraria non obstante; si divinam offensam, & Sedis Apostolicae debitam vitare voluerint ultionem. Ac collationes de dictis beneficiis sic factas, nullas & irritas nihilominus esse decernimus, ac illis utentes reddantur inhabiles ad alia beneficia Ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per Sedem praedictam fuerit dispensatum.

Concilium provinciale quolibet triennio celebretur.

§.12. Mature quoque considerantes, quod post Christi ad Coelos Ascensionem, Apostoli per singulas Urbes & Dioeceses Episcopos distribuerunt, sicut Sancta Romana Ecclesia per Orbem constituit eosdem Episcopos, in partem sollicitudinis vocando, onera gradatim distribuendo per Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, saecris etiam Canonibus fuerit definitum, per eos pro morum correctione, & contraverfarum decisione, & determinatione, ac mandatorum Domini observatione, fieri debere Concilium Provinciale, ac Synodum Episcopalem, ut depravata corrigentur, & illa facere negligentes, Canonicis poenis subiacerent. Cum conveniat nos circa ea, quae rempublicam

cam Christianam concernunt, esse inten-
tos, desiderantes canones ipsos firmiter
observari, eisdem Patriarchis, Primati-
bus, Archiepiscopis, & Episcopis districte
injungimus, ut de officio eis commisso di-
gnam Deo possint reddere rationem, cano-
nes, Concilia & Synodos hujusmodi fieri
mandantes, quocumque privilegio non
obstante, inviolabiliter observent, præ-
terquam quoad Concillium provinciale,
quod de cetero singulis triennii fieri man-
damus, ad illaque etiam exemptos acce-
dere debere decernimus, privilegio, ac
consuetudine quacumque contraria non
obstante. Circa hoc autem negligentes,
pœnas in eisdem canonibus contentas se
noverint incursumos.

Innovatio
Constit. Con-
cilio Viennen-
in Clem. V. de
Elo.

§. 13. Et constitutione in Concilio
Viennen. edita, quæ incipit, In plerisque,
ut Pont. dignitatis honor servaretur, sta-
tutum fuerit, ne Ecclesiis Cathedralibus,
bonis temporalibus (sine quibus spiritualia
diu esse non possunt) privatis, ac Clero, &
populo Christiano carentibus, de aliquibus
personis præsertim Religiosis provideretur,
constitutionem ipsam innovamus, illam-
que inviolabiliter observari debere volu-
mus, atque mandamus, nisi aliqua iusta
causa in Concistorio nostro secreto appro-
bata, aliter duxerimus faciendum.

Decretum ic-
titatis.

§. 14. Nos enim quicquid contra præ-
missa, vel aliquod præmissorum contige-
rit attentari, irritum decernimus, & ina-
ne, contraria quacumque constitutione,
vel privilegio non obstantibus.

Nulli ergo &c.
Si quis autem.

D. P. An. 3.

Dat. Romæ in publica Sessione in La-
teranen. Sacrosancta Basilica solemniter
celebrata, Anno Incarnationis Dominicæ
millesimo quingentesimo decimoquinto,
quarto Nonas Maii, Pont. nostri Anno III.

XII.

Montes Pietatis, Christiana caritate insti-
tuti, pecunias licite mutuant, aliquo
pro impensis, & indemnitate, & quidem
moderate recepto.

LEO EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Sacro approbante Concilio.

Exordium.

Inter multiplices nostræ sollicitudinis cu-
ras, illam in primis suscipere pro no-
stro Pastoralis officio debemus, ut quæ salu-
bria, & laudabilia, ac Catholica fidei
consona, & bonis moribus conformia, no-
stro tempore non solum enucleentur, ve-
rum etiam ad posteros propagentur, &
quæ materiam scandali præbere possent,
penitus succidantur, & radicitus extirpen-
tur, nec pullulare usquam sinantur ea in
agro Dominico, & vinea Domini Sabaoth
dumtaxat conferi permittendo, quibus fi-
delium mentes pasci spiritualiter possint;

eradicatis zizaniis, & oleastri sterilitate
succisa.

§. 1. Sane cum olim inter nonnullos
dilectos filios sacre Theologiæ Magistros,
ac Juris Utriusque Doctores, controver-
siam quamdam non sine populorum scan-
dalo & murmuratione exortam, & nuper
his diebus innovatam esse comperimus,
circa pauperum relevationem in mutuis eis
publica auctoritate faciendis, qui Montes
Pietatis vulgo appellantur, quique in mul-
tis Italia Civitatibus, ad subveniendum
per hujusmodi mutuum pauperum inopiæ,
ne usurarum voragine deglutiantur, a Ci-
vitatibus Magistratibus, ac aliis Christi-
delibus sunt instituti, atque a sanctis viris
divini verbi præconibus; & laudati, &
persuasi, ac a nonnullis, etiam summis
Pontificibus prædecessoribus nostris proba-
ti, & confirmati sint, ne præfati Montes a
Christiano dogmate dissonantes, vel non
utraque parte diversimode sentiente, at-
que prædicante. Nonnullis enim Magistris,
& doctoribus dicentibus, eos Montes non
esse licitos, in quibus aliquid ultra sortem
pro libera, decursu certo tempore, per
ministros hujus Montis; ab ipsius pauperi-
bus quibus mutuum datur, exigitur, &
propterea ab usurarum crimine, injustitia-
ve, seu ab aliqua certi specie mali mundos
non evadere: cum Dominus noster, Luca
Evangelista attestante, aperto nos præcep-
to obstrinxerit, ne ex dato mutuo quic-
quam ultra sortem sperare debeamus. Ea
enim propria est usurarum interpretatio,
quando videlicet ex usu rei, quæ non ger-
minat, nullo labore, nullo sumptu, nul-
love periculo lucrum sœnusque conquiri
studetur, Addebant etiam iidem Magistri
& Doctores, in iis Montibus neque com-
mutativa, neque distributiva justitia fieri
satis, cum tamen justitiæ terminos contra-
ctus hujusmodi excedere non debeant, si
debeant approbari. Idque præterea pro-
bare nitebantur, quia impensæ pro hujus-
modi Montium conservatione, a pluribus,
ut ajunt, debita; a solis pauperibus, quibus
mutuum datur, extorqueantur, pluraque
interdum ultra necessarias & moderatas
impensas, non absque specie mali, ac in-
centivo delinquendis, quibusdam aliis per-
sonis, inferre videntur, exhibeantur.

Montes Pietatis
hujusmodi
licitos esse,
propter mu-
tui lucrum,
nonnulli asse-
rebantur.

Alii vero ne-
cessarios dice-
bant, licitum-
que ex mutuo
lucrum.

§. 2. Aliis vero pluribus Magistris &
Doctoribus contra afferentibus, & in mul-
tis Italia Gymnasis, verbo & scripto con-
clamantibus, pro tanto bono, tamquam
Reipublicæ pernecessario, modo ratione
mutui nihil petatur neque speretur, pro
indemnitate tamen eorumdem Montium,
impensarum videlicet Ministrorum
eorumdem ac rerum omnium ad illorum
necessariam conservationem pertinentium,
absque Montium hujusmodi lucro, idque
moderatum & necessarium ab iis qui ex hu-
jusmodi mutuo commodum suscipiunt, li-
cite ultra sortem exigi, & capi possit, non
nihil licere, cum regula juris habeat. Quod
qui commodum sentit, onus quoque senti-
re debeat, præsertim si Apostolica acce-
dat auctoritas.

§. 3. Quam

XIII.

Prohibitio imprimendi libros, absque exa-
mine & approbatione Vicarii Papæ, &
Magistri Sacri Palatii Apostolici in Urbe.
Et Episcoporum, hæreticæque pravitatis
Inquisitorum in aliis locis.

LEO EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Sacro approbante Concilio.

Exordium.

Inter sollicitudines nostris humeris in-
cumbentes perpeti cura revolvimus,
ut errantes in viam veritatis reducere,
ipsosque lucrifacere Deo (sua nobis coope-
rante gratia) valeamus, hoc est quod pro-
fecto desiderantes exquirimus, ad id no-
stræ mentis sedulo destinamus affectum,
ac circa illud studiosa diligentia vigilamus.

Causæ hujus
Constitutionis

§. 1. Sane licet literarum peritia per
librorum lectionem possit faciliter obtine-
ri, ac ars imprimendi libros, temporibus
potissimum nostris, divino favente numi-
ne, inventa, seu aucta & perpolita, pluri-
ma mortalibus attulerit commoda, cum
parva impensa copia librorum maxima
habeatur, quibus ingenia ad literarum stu-
dia percommode exerceri, & viri eruditi
in omni linguarum genere, præsertim au-
tem Catholici, quibus Sanctam Roma-
nam Ecclesiam abundare affectamus, faci-
le evadere possunt, qui etiam infideles
sciunt, & valeant sacris institutis instruere,
fideliumque collegio, per doctrinam Chri-
stianæ fidei salubriter aggregare. Quia ta-
men multorum querela nostrum, & Sedis
Apostolicæ pulsavit auditum, quod non-
nulli hujus artis imprimendi Magistri, in
diversis Mundi partibus libros, tam Græ-
cæ, Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldeæ lin-
guarum in Latinum translatis, quam alios,
Latino, ac vulgari sermone editos, erro-
res etiam in fide, ac perniciofa dogmata
etiam Religioni Christianæ contraria, ac
contra famam personarum, etiam digni-
tate fulgentium continentes imprimere, ac
publice vendere præsumunt, ex quorum
lectura non solum legentes non edifican-
tur, sed in maximos potius, tam in fide
quam in vita, & moribus prolabantur er-
rores, unde varia sæpe scandala (prout ex-
perientia rerum magistra docuit) exorta
suerunt, & majora in dies exoriri formi-
dantur.

Libri non tam
primario ali-
si per via Su-
periorum li-
centia & exa-
mine.

§. 2. Nos itaque, ne id, quod ad Dei glo-
riam, & fidei augmentum, ac bonarum
artium propagationem, salubriter est in-
ventum, in contrarium convertatur, ac
Christi fidelium saluti detrimentum pariat,
super librorum impressione curam nostram
habendam fore duximus, ne de cetero
cum bonis seminibus spinæ coalescant, vel
medicinis venena intermiscantur. Volen-
tes igitur de opportuno super his remedio
providere, hoc sacro approbante Conci-
lio, ut negotium impressionis librorum.

F f f hu-

Pontifex ideo
declarat Mon-
tes esse licitos,
si nihil ultra
necessarias im-
pensas reci-
piantur.

§. 3. Quam quidem sententiam a fel-
record. Paulo Secundo, Sixto Quarto,
Innocentio Octavo, Alexandro Sexto, &
Julio Secundo Romanis Pontificibus præ-
decessoribus nostris probatam, a Sanctis
quoque a Deo devotis & in magna, ob fan-
ctitatis opinionem, existimatione habitis,
Evangelicæ veritatis prædicatoribus præ-
dicatam esse ostendunt.

§. 4. Nos super hoc (prout nobis est ex
alto concessum) opportune providere volen-
tes, alterius quidem partis justitiæ zelum,
ne vorago aperiretur usurarum, al-
terius pietatis & veritatis amorem, ut pau-
peribus subveniretur, utriusque vero partis
studium commendantes, cum hæc ad
pacem, & tranquillitatem totius Reipubli-
cæ Christianæ spectare videatur, sacro app-
robante Concilio, declaramus, & defini-
mus, Montes pietatis antedictos per Res-
publicas institutos, & auctoritate Sedis
Apostolicæ hætenus probatos & confirma-
tos, in quibus pro eorum impensis, & in-
demnitate, aliquid moderatum ad solas
Ministrorum impensas, & aliarum rerum
ad illorum conservationem, ut præfertur,
pertinentium, pro eorum indemnitate,
dumtaxat, ultra sortem, absque lucro eo-
rumdem Montium, recipitur, neque spe-
ciem mali præferre, nec peccandi incen-
tium præstare, neque ullo pacto improba-
ri, quinimmo meritum esse, ac laudari
& probari debere tale mutuum, & minime
usurarium putari, licereque illorum pieta-
tem, & misericordiam populis prædicare,
etiam cum indulgentiis a Sancta Sede Apo-
stolica eam ob causam concessis. Ac de-
inceps alios etiam similes Montes cum
Apostolica Sedis approbatione erigi posse.
Multo tamen perfectius, multoque sanctius
fore, si omnino tales Montes gratuiti consti-
tuerentur, hoc est, si illos erigentes, ali-
quos census assignarent, quibus si non
omni, saltem vel media ex parte, hujus-
modi Montium Ministrorum solvantur im-
pense, ut ad leviores æris solvendi por-
tionem medio hoc, pauperes gravari
contingat, ad quos cum hujusmodi census
assignatione, pro impensarum supporta-
tione erigendos, Christiani majoribus
indulgentiis invitandos esse decernimus.

Contrarium
prædicantes,
vel disputan-
tes excommu-
nicationis
penam in-
currant.

§. 5. Omnes autem Religiosos, & Ec-
clesiasticas ac sæculares personas, qui con-
tra præsentis declarationis & sanctionis for-
mam, de cetero prædicare, seu disputare,
verbo vel scriptis ausi fuerint, excommu-
nicationis læte sententiæ penam, privi-
legio quocumque non obstante, incurrere
voluimus.

Derogatur
contrariis.

§. 6. Non obstantibus præmissis, ac
constitutionibus, & ordinationibus Apo-
stolicis, ceterisque contrariis quibuscum-
que.

Nulli ergo omnino hominum &c.
Si quis autem, &c.

D. P. An. 3.
die 4. Maii.

Dat. Romæ in publica Sessione, in
Lateranen. Sacrosancta Basilica solemniter
celebrata, Anno Incarnationis Dominicæ,
1515. quarto Nonas Maii, Pont. nostri
Anno tertio.

Tom. III. Par. III.

hujusmodi eo prosperetur felicius, quo deinceps indago solentior diligentius & cautius adhibetur; Statuimus, & ordinamus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus, nullus librum aliquem, seu aliam quamcumque scripturam, tam in Urbe nostra, quam in aliis quibusvis Civitatibus, & Diocæsis, imprimere, seu imprimi facere præsumat, nisi prius in Urbe per Vicarium nostrum, & Sacri Palatii Magistrum, in aliis vero Civitatibus, & Diocæsis per Episcopum, vel alium habentem peritiam scientiæ libri, seu scripturæ hujusmodi imprimendæ ab eodem Episcopo ad id deputandum, ac Inquisitorem hereticæ pravitate Civitatis, sive Diocæsis, in quibus librorum impressio hujusmodi fieret, diligenter examinetur, & per eorum manus propriæ subscriptionem, sub excommunicationis sententia, gratis, & sine dilatione imponendam, approbentur.

Contraveniens
tuum poenz.

§. 2. Qui autem secus præsumperit, ultra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum Fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, sine spe remissionis, solutionem, ac anni continui exercitii impressionis suspensionem, excommunicationis sententia innodatus existat, ac demum ingravescente contumacia, taliter per Episcopum suum, vel Vicarium nostrum respective, per omnia juris remedia castigetur, quod alii ejus exemplo similia minime attentare præsumant.

Nulli ergo, &c.
Si quis, &c.

Dat. P. An. 3.
die 4. Maii.

Datum Romæ in publica Sessione, in Lateranen. Sacrosancta Basilica solemniter celebrata, Anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo quintodecimo 4. Nonas Maii, Pont. nostri Anno 3.

XIV.

Contra occupantes, vel invadentes Terras, & loca S. R. E. eorumque complices, & fautores.

LEO EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI

Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Inter graves sollicitudines, & curas, quibus pro Pastoralis officii, & Apostolicæ servitutis debito continue premimur, una est peculiaris, qua semper agimur, ut defensionis, & custodiæ Civitatum, & Terrarum, & locorum nobis & S. R. E. subiectorum assidue invigilemus, ac ne perverforum temerariis ausibus, a quibusvis gentium armorum ductoribus, qui sine justitiæ ministerio, sed hostili manu, & propria temeritate procedunt, occupentur, & dissipentur, omnibus remediis, & juris auxilio opportune prohibere, quod tanto periculosius negligitur, quando exinde turbatio, & confusio Civitatum, & Terrarum Ecclesiasticarum

Status de facili causaretur, & Pontificalis auctoritas minueretur.

§. 1. Cum itaque operam efficacem adhibere debeamus, ut omnes Christianifideles, præsertim in terris, & locis nobis, & dictæ Sedi mediate, vel immediate subiectis existentes, sublatis quibuscumque armorum strepitibus, & impedimentis quiete, & pacifice vivere valeant, omnibus juris remediis (ubi etiam perverforum audacia exigit, vibrato Apostolicæ potestatis mucrone) per censuras Ecclesiasticas providere volentes. Sane cum mente revolvimus quot, & quantos labores feliciter, Julius Papa II. prædecessor noster pro recuperatione Civitatum, Terrarum, & locorum ad Romanam Ecclesiam canonico titulo pertinentium, quæ a diversis Ducibus, Principibus, & Potentatibus longo tempore occupata, & detenta fuerant, passus sit, præsertim cum adductus fuerit, consilium capere de adeundis per se ipsum, visitandis, & reformandis aliquibus Romanæ Ecclesiæ Civitatibus, & illarum Statu, assumptis etiam aliquibus copiis, ut contumaces compescere posset, iter matura deliberatione cum S. R. E. Cardinalibus, ipsis eum comitantibus, arripere, illaque felici, & prospero successu, dextera Domini sibi etiam assistente, recuperaverit & dictæ Romanæ Ecclesiæ reintegraverit.

Julius II. multa loca bona Sedi Apostolicæ recuperavit.

§. 2. Nos etiam post nostram ad summi Apostolatus apicem, divina favente clementia, assumptionem, Parmam, & Placentiam Civitates, quibus Apostolica Sedes, ea tunc vacante, spoliata fuerat, summa diligentia restitui curavimus. Et omnia quæque per eundem Julium prædecessorem recuperata, pro nostro, & dictæ Sedis honore, non minori diligentia, ac opportunis juris remediis conservare intendimus, quam idem Julius prædecessor, cum in humanis ageret, recuperare studuerit, animo etiam semper gelissimus, Reges, & Principes, ac potentatus, quos tempore assumptionis nostræ hujusmodi inter se bello dissidentes audivimus, non armis, sed concordia, eorum differentias, & lites, Domino concedente terminari, & inter fideles quolibet, controversias super quacumque etiam maxima importantere, via juris, & non armis decidi, & terminari, ipsaque arma Regum, & Principum, ac potentatum prædictorum unanimi consensu contra immanissimos Christi nominis hostes, ad fidei exaltationem, converti, summo studio concupivimus.

Pontifex iste Parmam & Placentiam recuperavit.

§. 3. Et cum a quampluribus prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, constitutiones, diversas censuras, & poenas in se continentes, contra occupantes Civitates, & Terras, & loca hujusmodi, aut illa hostiliter invadentes emanaverint, & singulis annis censuræ hujusmodi contra talia præsumentes in die Cœnæ Domini innoventur; ea propter ne Terrarum, aut locorum, ac jurium, seu bonorum S. R. E. curam negligere videamur, necnon ad tollendam super præmissis ignorantiam, aut

Et modo pro conservatione bonorum dictæ Sedis innovat omnes Constitutiones editas contra delinquentes loca ad Romanam Ecclesiam spectantia, & eorum fautores

cujus-

ejuslibet alterius generis excusationem, omnes, & singulas constitutiones, & literas Apostolicas, ac processus, qui singulis annis publice promulgantur in die Cœnæ Domini, ex more Romanorum Pontificum, ac alias quascumque constitutiones, seu canonicas sanctiones quomodolibet editas, excommunicationis, ac alias sententias, censuras, & poenas contra Civitates, & Terras, loca, & jura ad dictam Romanam Ecclesiam pertinentia occupantes, aut illa hostiliter invadentes, vel ad id per se, vel alium, seu alios, auxilium, consilium, vel favorem, directe, vel indirecte, aut alias quovis quæsto colore, præstare præsumentes, cujuscumque ordinis, præminentia, & conditionis, & status, etiam si Cardinalatus, aut Patriarchali, Regali, Reginali, aut alia quavis Ecclesiastica, vel mundana, præfulgeant dignitate, continentibus, approbamus, & innovamus, illaque inviolabiliter observari debere decernimus.

Pœnasque multas imponit.

§. 4. Ac omnes, & singulos Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, ac Communitatum, Universitatum, tam in Italia, quam extra Italiam existentium singulas personas, Civitates, Terras, & loca præsertim Parmam, & Placentiam, ad dictam Romanam Ecclesiam mediate, vel immediate pertinentia, seu in quarum, vel quorum aut cujuslibet earum, vel eorum possessione quomodolibet eadem S. R. E., per se, vel alium extiterit, hostiliter invadentes, aut stipendiariis equestribus, vel pedestribus, aut sine, etiam advocacione populorum, seu factionum, aut privatarum personarum, aut alias qualitercumque, & quomodocumque, & quovis quæsto colore, aut ingenio, absque nostra speciali licentia occupantes, necnon stipendiarios, equestres aut pedestres, quomodolibet contra præfentes literas nostras, & in eis contenta militantes, aut auxilium, consilium, vel favorem præstantes, ex parte omnipotentis Dei, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, ac nostra, & de potestatis plenitudine, excommunicamus, anathematizamus, ac maledictionis, & damnationis aeternæ mucrone percutimus, ac omnium Ecclesiasticarum censurarum laqueis ligatos, & irretitos esse, vigore præsentium decernimus, ac reos criminis læsæ Majestatis, & a Sede Apostolica, & a S. R. E. ac omnibus dictæ Romanæ Ecclesiæ devotis, cum eorum bonis perpetuo diffidatos, infames, & inhabiles ad omnes, Ecclesiasticas, vel mundanas dignitates, omnesque actus legitimos, & Ecclesiastica sepultura indignos esse, auctoritate, & potestate prædictis etiam decernimus.

Civitates, & loca in quibus illi permanserint interdictione subicit.

§. 5. Et generaliter Civitates, Terras, Oppida, & loca quæcumque ad quæ aliquem eorumdem excommunicatorum declinare contigerit, quamdiu ibidem permanserit, etiam triduo post recessum ejusdem Ecclesiastico interdictione subicimus, necnon excommunicatos, anathematizatos, & maledictos, titulis, dignitatibus, & honoribus, in quibus constituti existunt, & tam ipsos, quam Communitates, Castra, Oppida, & loca prædicta, omnibus privilegiis, indultis, etiam Studii generalis, concessionibus, & gratiis, dignitatibus, honoribus, quibus utuntur, & gaudent, seu muniti sunt, necnon bonis omnibus, quæ in feudum, vel in emphiteusim, seu alias a præfata Romana, vel aliis Ecclesiis, Monasteriis, & locis Ecclesiasticis, aut alias quomodolibet, etiam ab Imperatore, Regibus, seu aliis Principibus, ac sæcularibus potestatibus obtinent, penitus privamus, dictaque bona feudalia, vel emphiteutica, ut præfertur, obtenta, ad dominos suos reverti debere, ita ut de illis libere disponere possint, decernimus.

§. 6. Et si aliqui excommunicatis, anathematizatis, & maledictis prædictis, clericis, sæculares, vel Prælati, etiam in Archiepiscopali, Episcopali, vel alia dignitate, etiam Cardinalatus honore, & beneficiati fuerint, illos dignitate, ac titulo Cardinalatus, necnon Prælaturis, administrationibus, regimineque, ac omnibus, & singulis beneficiis, dignitatibus, personatibus, officiis, canonicatibus, & præbendis, aliisque beneficiis Ecclesiasticis, ac ordinibus, etiam Sacerdotalibus, ad quos promoti forent, sine ulla spe restitutionis, & absque alia citatione, seu declaratione, privamus, & ex nunc privatos esse per præfentes decernimus.

Fautoribus quoque poenas imponit.

§. 7. Absolvi autem a prædictis censuris, sententiis, ac poenis nullus ex prædictis per alium quam per Romanum Pontificem, nisi dumtaxat in mortis articulo constitutus possit, nec etiam tuoc, nisi quantum fieri potest, satisfactione prævia, & de stando Sanctæ Matris Ecclesiæ mandatis, & similia ulterius non committendo, legitima cautione præstita, aliter autem absolvere, aut indignos sepultura Ecclesiastica, ut præfertur, sepelire præsumentes prædictis omnibus, & singulis poenis eo ipso subicimus. Quodque de beneficiis prædictis possit, & debeat per Sedem prædictam dumtaxat, seu ab illa specialem facultatem habentes, absque alia declaratione incursus poenæ hujusmodi, libere illico provideri, auctoritate prædicta, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine.

Absolutionem Romanæ Pontifici reservat.

§. 8. Ac omnibus, & singulis Civitatum, & Terrarum nobis, & Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subiectarum personis, sub eisdem poenis, quas eo ipso si contrafecerint, absque alia declaratione incurrant, & a quibus, ut præfertur, non nisi a nobis, & successoribus nostris, præterquam in mortis articulo constituti, & debita satisfactione præmissa, absolvi possint, in virtute sanctæ obedienciæ, districte præcipiendo mandamus, ne aliquas gentes armigeras, præterquam ad nostra, & dictæ S. R. E. stipendia militantes, quovis quæsto colore in Civitatibus, Terris, Castris, Oppidis, & locis nostris

Prohibito recipiendi militibus in Terris S. R. E. absque licentia Pape.

F f f 2 sub-